
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

кн. 2, 2019 (год. XXVIII), ISSN 0861-7902

МОДЕРНО И ОРИГИНАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ ВЪРХУ МЕТОДИКАТА НА ПРЕПОДАВАНЕ НА ЧУЖД ЕЗИК

CONTEMPORARY AND AUTHENTIC STUDY ON THE METHODOLOGY OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Velikova, Sylvia. Teacher Learning as Becoming: Reflections on Language Teacher Identity. Veliko Tarnovo: IVIS, 2019, 151 pp. ISBN 978-619-205-116-7

Преди няколко месеца излезе от печат монографията на доц. д-р Силвия Великова *Teacher Learning as Becoming: Reflections on Language Teacher Identity*. Това изследване заслужено привлича вниманието на целевия адресат поради най-малко две причини. Първата е, че разработената в него проблематика все още не е достатъчно добре проучена нито у нас, нито в чужбина. Втората е, че модерното и добре обосновано представяне на конструкта *професионална идентичност* на учителите по чужд (английски) език, при това – в контекста на социалните теории за ученето, на личностноориентираната парадигма за обучение на преподаватели по езици и на концепцията за „общности в практиката“, притежава безспорна значимост в сферата на чуждоезиковото обучение.

В този научен труд не само си проличава добрата обиграност и рутината на дългогодишния преподавател методист, но и се отразява безценният международен опит на доц. Великова, натрупан като член на УС на престижната *Fédération Internationale des Professeurs de Langues Vivantes (FIPLV)*. В същото време монографията е сериозна и перспективна заявка за бъдещи предизвикателства в научната и в преподавателската работа на авторката.

Още в **Увода** С. Великова поставя ясно и аргументирано проблема, който я е подтикнал към търсенето на приемливи и коректни решения. Според нея разбирането за значимостта на личността на обучаемия в съвременните концепции за образованието води до подценяване на личността на учителя като основен фактор за качеството на обучението. Това налага системно и последователно да се промени парадигмата на „техническата рационалност“ в посока към интегративен модел на подготовка, който да е насочен към формиране на професионални и личностни умения и към подпомагане на професионалното самоопределяне.

Неслучайно в самото начало на изследването се поставя въпросът за многоизмерността на конструкта *професионална идентичност* на учителя през призмата на съпоставимостта между *Реалния Аз* (real self), *Нежелания Аз* (feared self) и *Нормативния Аз* (ought self), *Идеалния Аз* (idealised self).

В **Първа глава** се акцентира върху някои теоретични концепции за идентичността с оглед на обучението на учители. Авторката педантично анализира разнообразните схващания и дефиниции за идентичността, която най-общо се разбира като постоянно балансиране между „аз“-а и „другите“. Този процес се обуславя от предишния и настоящия опит на учителите в образователната система и взаимодействието им с други учители, университетски преподаватели и др. Така професионалната самоличност на учителите се конструира чрез класификация (*Тя/той е учител*), асоциация (*Аз съм като нея/него*) и идентификация (*Искам да бъда като нея/него*). Представата за ученето като трансформиращ опит е свързана с извеждането на смисъл чрез рефлексия, като логично се формира триадата *рефлексия, учене, идентичност*.

Във **Втора глава** се въвеждат понятията *рефлексия* и *рефлексивна практика*, тъй като без рефлексия е невъзможно да се говори за „Аз“-а. Рефлексивната практика е представена като необхо-

дима и суперординатна „среда“, чрез която се реализират различните форми за проследяване и формиране на учителската идентичност (педагогическо портфолио, анализ на метафори, анализ на критични инциденти и изследване в действие). Специално внимание е отделено на педагогическите инструменти, които стимулират и предоставят данни за рефлексия (преподавателски дневник, наблюдение на преподавателска практика, концептуални карти и др.).

В **Трета глава** се представят теоретични и методологически въпроси на развитието на идентичността чрез създаване на преподавателско портфолио. Чрез метафори се представят различни функции на портфолиото като процес и продукт на усвояването на професионални умения. Дават се примери от система за внедряване на Европейското портфолио за стажант-преподаватели по езици като пример за рамка, която отразява формирането на идентичността на бъдещите учители по време на първоначалната им подготовка в университета.

В **Четвърта глава** критически се анализират теоретични принципи за използването на конструираните от учителите метафори като инструмент за извличане на информация за убежденията и нагласите на преподавателите към професионалната им дейност. Обосновава се целесъобразността на анализа на метафори както като изследователски метод, така и като обучителна техника, която инспирира (предварителни) представи на бъдещите учители по английски език за преподаването и изучаването на чужд език.

В **Пета глава** се обсъжда връзката между анализа на критични инциденти и формирането на професионална идентичност. Критичните инциденти са дефинирани като положителни или отрицателни „епизоди“ от преподавателската практика в клас и се определят като „значими“ от учителите. Те са ретроспективни *Аз-повествования*, които стимулират саморефлексия и професионално израстване. Представят се педагогически алгоритми за анализиране на критични инциденти в контекста на обучението на учители.

В **Шеста глава** се разглеждат въпроси на професионалното развитие на учителите чрез изследване в действие (action research). Този тип изследователска дейност се различава от академичните изследвания най-вече по това, че при нея учителят (в ролевата идентичност на изследовател) е едновременно и участник в изследователския процес. В тази глава се представя въздействието му върху формирането на професионална идентичност. Откроява се ролята на участието на учителите в „общност от практикуващи“ (изследователи) за преодоляване на дисонанса и за успешното балансиране на различни (често противоречиви) ролеви идентичности.

В заключение основателно може да се обобщи, че книгата несъмнено притежава качествата на сериозен научен труд. Той би бил полезен за всички, които се интересуват от проблемите на формирането на професионалната идентичност на учителите по езици, и от темите, свързани с преподаването на чужди езици, и изобщо – с обучението на учители.

Антон Гецов¹

Антон Гецов (Anton Getsov) – д-р, професор по българска литература в катедра „Български език“, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, anton_getsov@abv.bg